

INTERNATIONAL WEEKLY

№ 17

15.09.2020 — 30.09.2020

Foreign
Policy
Research
Institute

**FRIEDRICH NAUMANN
FOUNDATION** For Freedom.

Ukraine and Belarus

ЗМІСТ

Частина I

Україна – Європейський Союз	3
Візит Президента України до Словаччини: зелене світло для аеропорту «Ужгород»	3
Інші події в ЄС.....	5

Частина II

Зовнішня політика	9
Україна-Білорусь: темна інавгурація Лукашенка, санкції ЄС та позиція Києва	9
Двосторонні відносини	12
ПОЛЬЩА	12
УГОРЩИНА	13
НІМЕЧЧИНА	13
СЛОВАЧЧИНА.....	14

Частина III

Опір російській гібридній війні	17
Загострення в Нагірному Карабаху: вплив на регіональну безпеку та наслідки для України	17

Частина I

Україна – Європейський Союз

Візит Президента України до Словаччини: зелене світло для аеропорту «Ужгород»

Відносини Словаччини та України не затьмарені історичними протиріччями й взаємними образами. Проте, назвати співробітництво між Києвом і Братиславою теж не можна. Загалом, це історія про великий потенціал, який нині не використовується. 24 жовтня 2020 року Президент України Володимир Зеленський здійснив офіційний візит до Словацької Республіки. Основними темами для обговорення стали розвиток політичного діалогу, інфраструктурних проєктів та енергетична безпека. Проте, безумовним досягнення цього візиту можна назвати Угоду між урядом України та урядом Словацької Республіки, яка дозволить відновити функціонування міжнародного аеропорту «Ужгород». Досягти прогресу в цьому питанні Україна намагалася не один рік, але врешті затяжні переговори дали результат. Угода стала основним предметом переговорів Президента Словаччини Зузани Чапутової і Володимира Зеленського: *«Сьогодні ми підписали угоду, яка усуне останні перешкоди й дозволить нам відновити регулярні польоти до міста Ужгорода. Ця угода є насправді дуже важливою для мене. Це – один з інструментів, що дозволяє «зшити» Україну, відновивши авіаційний місток між Заходом і Сходом»*¹.

Річ у тім, злітна смуга міжнародного аеропорту «Ужгород» закінчується на кордоні зі Словаччиною, тому літаки злітають і заходять на посадку через повітряний простір Словаччини. Після вступу Словаччини до ЄС і НАТО дозвіл на вхід в її повітряний простір регулюється вже не тільки двосторонніми, але й цими міжнародними структурами. Тож, зважаючи на зобов'язання, існувало ряд обмежень, які не давали змоги Словаччині одноосібно вирішити це питання. Складність переговорного процесу відзначив і міністр закордонних справ Дмитро

¹ <https://www.president.gov.ua/news/u-prisutnosti-prezidentiv-ukrayini-ta-slovachchini-vidbulosy-63933>

Кулеба: «Це були непрості переговори, але я радий, що вони завершилися позитивно. Підписана угода, завдяки якій міжнародний аеропорт «Ужгород» зможе відновити функціонування».

У ході візиту Президент Володимир Зеленський також провів переговори з прем'єр-міністром Словаччини Ігорем Матовичем. Він очолив словацький уряд у березні 2020 року після неочікуваної перемоги партії «Звичайні люди та незалежні особи» (OĽaNO) на парламентських виборах наприкінці лютого. Політична сила Матовича зуміла втричі збільшити підтримку за останні тижні перед голосуванням, випередивши з великим відривом партію Smer, яка керувала Словаччиною протягом 12 років. Через блискавичну перемогу та схожі передвиборчі гасла Матовича часто порівнювали з Володимиром Зеленським. Зміна уряду Словаччини була скоріше позитивною новиною для України. Попередній прем'єр Петер Пеллегріні був знаний своїми дещо проросійськими настроями. Зокрема, у переддень виборів, він зустрічався з російським колегою Михайлом Мішустінім і заявляв, що Словаччина виступає проти «зловживання санкціями» у відносинах ЄС і РФ. Новий прем'єр Ігор Матович поки не був поміченим у компліментарних реверансах перед Москвою – очевидна перевага для України. Тож, у ході зустрічі Президент України і Прем'єр-міністр Словаччини обговорили співпрацю України та Словаччини у сфері енергетики та енергетичної безпеки. Зокрема, сторони мають спільне бачення щодо «Північного потоку-2», розглядаючи російський газогін як політичний проект, що загрожує енергетичній безпеці Європи.

Таким чином, енергетика залишається локомотивом співпраці між Києвом і Братиславою. Так, у березні 2020 року був запущений віртуальний реверс газу на кордоні Україна-Словаччина. Частка Словаччини в транзиті природного газу з Європи до України в 2019 році становила понад 64% від загального обсягу (для порівняння, частка Польщі – 9,7%). Спільним інтересом обох країн є збереження транзиту російського газу в Західну Європу та протидія проекту «Північний потік-2», враховуючи перспективу його запуску через пару років. Примітно, що всередині жовтня в Естонії відбудеться 19-20 жовтня саміт країн «Ініціативи трьох морів», на якому питання російського газогону буде одним з основних для обговорення. **«Ініціатива трьох морів» у перспективі може стати базою для неформального об'єднання кількох країн ЄС, які не мають достатньої військової потужності, але знаходяться в зоні впливу Росії. Нині спостерігається тенденція, що політична еліта Словаччини стає менш схильною до дружби з РФ – про це зокрема, свідчить видворення російських дипломатів у серпні цього року.**

Загалом, **основна мета візиту Зеленського була досягнута.** Крім важливої угоди щодо аеропорту, у Словаччині вкотре підтвердили підтримку територіальної цілісності України та її курсу на шляху до євроінтеграції. Позитивним сигналом стало те, що Президент Зузана Чапутова заявила про конкретні кроки, які Братислава може зробити для сприяння вступу України до ЄС: **«Намагатимемося, щоб конкретні країни-члени ЄС встановили конкретні умови вступу України до ЄС. Дуже важливо, щоб країна мала візію її вступу до ЄС. Таку візію мали і ми перед вступом до ЄС»².**

² <https://ua.interfax.com.ua/news/political/690139.html>

Інші події в ЄС

Європарламент закликав до санкцій у справі Навального і зупинки «Північного потоку-2»

17.09.2020

Європейський парламент у четвер затвердив резолюцію щодо отруєння Алексея Навального, закликавши знайти і заморозити європейські активи фігурантів розслідувань опозиційного політика.

Як повідомляє "Європейська правда", за документ проголосували 532 євродепутати, 84 проти, 72 утрималися.

У резолюції євродепутати закликали створити санкційний механізм, який би уможливив збір інформації та заморозку європейських активів корумпованих осіб, які фігурують у розслідуваннях Фонду боротьби з корупцією Навального.

Євродепутати також закликали ініціювати міжнародне розслідування отруєння Навального, залучивши до нього Євросоюз, ООН, Раду Європи та Організацію із заборони хімічної зброї (ОЗХЗ).

Парламент вимагає, щоб ЄС якомога швидше прийняв список масштабних обмежувальних заходів і посилив існуючі санкції проти Росії.

На тлі справи Навального євродепутати підтвердили необхідність зупинки будівництва газопроводу "Північний потік - 2", до чого парламент закликав і раніше.

Європарламент також запропонував інститутам ЄС ухвалити стратегію демократизації Росії і вимагати від Москви скасувати і доопрацювати ряд законів, в тому числі недавні поправки до Конституції, в яких йдеться про пріоритет російського права над міжнародним.

Окремо євродепутати просять Брюссель ухвалити стратегію підтримки російських дисидентів, неурядових організацій, і незалежних ЗМІ.

На засіданні у четвер Європарламент також схвалив резолюцію щодо Білорусі, що визнає Координаційну раду опозиції.

Європейська правда

Єврокомісія уклала другу угоду про закупівлю потенційної вакцини від коронавірусу

18.09.2020

Європейська комісія та Sanofi/GSK підписали контракт на постачання потенційної вакцини від коронавірусу - це вже друга така угода, підписана виконавчим органом ЄС.

Про це у п'ятницю повідомили у Європейській комісії, повідомляє кореспондент "Європейської правди".

Контракт дозволить всім країнам-членам ЄС закупити до 300 мільйонів доз вакцини Sanofi/GSK.

Держави-члени також зможуть надати зарезервовані дози вакцини країнам з низьким і середнім рівнем доходу.

Комісія вже підписала контракт з AstraZeneca і продовжує обговорювати аналогічні угоди з іншими розробниками вакцин - Johnson&Johnson, CureVac, Moderna і BioNTech, з якими вона завершила попередні переговори.

"Сьогоднішнім контрактом з Sanofi/GSK Європейська комісія ще раз демонструє свою прихильність забезпеченню рівного доступу до безпечної, ефективною і доступної вакцини не тільки для своїх громадян, а й для найбільш уразливих верств населення світу", - заявила президентка Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн.

Вона додала, що незабаром будуть укладені угоди з іншими компаніями. "Ми створимо диверсифікований портфель перспективних вакцин, які ґрунтуються на різних типах технологій, що підвищить наші шанси знайти ефективний засіб проти вірусу", - додала вона.

Sanofi/GSK сподіваються отримати офіційне затвердження своєї вакцини наступного року.

Європейська правда

Румунія, Литва та Польща закликали ЄС надати допомогу Білорусі, один з пунктів — безвіз

21.09.2020

Президенти Литви, Румунії і Польщі закликали Євросоюз надати допомогу і підтримку народу Білорусі.

Як говориться в спільній заяві, Європейський союз, як велика світова економічна сила, повинен надати пакет допомоги для демократичних і економічних перетворень Білорусі.

На думку лідерів трьох країн, пакет повинен включати:

- сприяння торгівлі з ЄС і допомогу в переговорах про вступ до Світової організації торгівлі
- безвізовий режим при наявності необхідних умов
- сприяння диверсифікації енергетичного сектора та енергетичної безпеки Білорусі
- доступ до фінансових ресурсів для реструктуризації і запуску ліберальної економіки Білорусі
- збільшення присутності і активності міжнародних фінансових інститутів в реформуванні економіки та збільшенні інвестицій.

У той же час, в заяві йдеться про те, що ніхто, крім громадян Білорусі, не має права вирішувати долю своєї країни. Будь-яке рішення, прийняте на законних підставах, буде поважатися.

У Білорусі 9 серпня відбулися вибори президента, відразу після яких по всій країні почалися масові протести і страйки. Акції протесту проти фальсифікованої перемоги Лукашенка тривають місяць. Білоруси вимагають чесних виборів без участі Олександра Лукашенка, якому ЦВК віддала перемогу, а також звільнення політв'язнів.

Головний конкурент Лукашенка на виборах Світлана Тіхановська була змушена виїхати до Литви.

Мирні акції протесту супроводжувалися кривавими нападами з боку підконтрольних Лукашенку силовиків. Бійці ОМОН застосовували проти мирних громадян водомети, гумові кулі, сльозогінний газ і світлошумові гранати.

Під час розгону антиурядових мітингів загинули щонайменше четверо протестувальників. Тисячі людей були затримані.

Світлана Тіхановська оголосила про створення Координаційної ради для забезпечення мирної передачі влади. Цей крок Лукашенко розцінив як «спробу опозиції захопити владу» і почав кримінальне переслідування опозиціонерів.

Євросоюз не визнав підсумки виборів в Білорусі.

NV.UA

Італійці на референдумі підтримали скорочення кількості депутатів парламенту

22.09.2020

Майже 70% громадян Італії проголосували за скорочення на третину кількості депутатів національного парламенту на відповідному референдумі.

Як передає Укрінформ, про це повідомляє ВВС.

Наразі вже майже всі голоси підраховані.

Таким чином, кількість депутатів нижньої палати парламенту буде зменшено із 634 до 400. Окрім цього, буде скорочено чисельність верхньої палати – Сенату.

Загалом італійських депутатів стане менше на 345 - із 945 до 600.

Як повідомлялося, цей референдум був ініційований «Рухом 5 зірок», який наразі входить до урядової коаліції. Луїджі ді Майо, лідер цього руху, вже назвав голосування «історичним».

Причиною скорочення кількості депутатів називають бажання оптимізувати видатки державного бюджету.

Відповідний референдум відбувався одночасно із кількома важливими регіональними виборами, на яких лівоцентристи (члени коаліційного уряду Джузеппе Конте) дещо потіснили праву «Лігу», яку очолює Маттео Сальвіні. Вибори проходили 20 та 21 вересня у Тоскані, Кампанії, Пульї, Венето, Лігурії та Марке.

Укрінформ

Розмова Макрона і Путіна про отруєння Навального була "діалогом глухих" - Le Monde

22.09.2020

Телефонна розмова президентів Франції та Росії щодо Алексея Навального ознаменувався неодноразовими запереченнями Володимира Путіна про отруєння опонента.

Як повідомляє "Європейська правда", про це пише французьке видання Le Monde.

"За нашою інформацією, мав місце справжній діалог глухих, що лише частково відображено в двох комюніке, поширених Кремлем і Єлисейським палацом. Тому в даний час Париж вступає в нову фазу консультацій з Берліном", - пише видання.

Телефонна розмова Путіна і Макрона відбулася 14 вересня з ініціативи французької сторони. Під час бесіди, за даними Le Monde, російський президент презирливо говорив про Навального, вважаючи його простим порушником спокою в Інтернеті.

Путін також заявив, що Навальний здійснював незаконні дії і використовував свій Фонд боротьби з корупцією для шантажу певних виборних посадових осіб. Фонд відомий своїми розслідуваннями марнотратного способу життя російських чиновників.

Макрон у свою чергу чітко наголосив, що "Новічок" не міг бути використаний приватною організацією і що Росія має надати офіційні пояснення.

В офіційному комюніке Єлисейського палацу вказувалося, що Франція поділяє висновки європейських партнерів про те, що Навального отруїли нервово-паралітичною речовиною "Новічок", порушивши таким чином і міжнародне законодавство щодо застосування хімічно зброї.

Як повідомлялося, був застосований новий, більш смертоносний варіант "Новічка", який має більш повільну дію і від якого Навальний мав померти ще в літаку.

14 вересня речник німецького уряду повідомив, що лабораторії у Франції і Швеції підтвердили отруєння Навального нервовим агентом з групи "Новічок".

Європейська правда

Євросоюз не визнає легітимність Лукашенка та закликає до нових виборів

24.09.2020

Євросоюз не визнав легітимність Олександра Лукашенка та закликав до проведення нових вільних виборів у Білорусі за спостереження ОБСЄ/БДПЛ.

Про це йдеться у заяві високого представника ЄС із закордонних справ та політики безпеки Жозепа Борреля від імені всіх країн Євросоюзу щодо так званої «інавгурації» Лукашенка, повідомляється на сайті Європейської ради.

«ЄС ще раз наголошує, що президентські вибори в Білорусі 9 серпня не були ані вільними, ані справедливими. Європейський Союз не визнає їх сфальшований результат. На цій основі так звана «інавгурація» 23 вересня 2020 року та новий мандат, на який претендує Олександр Лукашенко, не мають жодної демократичної легітимності», - йдеться у заяві.

Як зазначається у документі, ця «інавгурація» прямо суперечить волі значної кількості білоруського населення, що знайшло прояв у численних, безпрецедентних та мирних протестах, що відбувалися з моменту виборів, ця подія лише поглиблює політичну кризу в Білорусі.

«Позиція Європейського Союзу є чіткою; громадяни Білорусі заслуговують на право бути представленими тими, кого вони вільно оберуть під час нових інклюзивних, прозорих та достовірних виборів. Ми вражені та зворушені мужністю народу Білорусі, який продовжує мирно виступати за демократію та за власні фундаментальні права, не зважаючи на жорстокі репресії з боку білоруської влади. Ми залишаємося солідарними з ними та повністю підтримуємо їх демократичне право обрати президента шляхом нових вільних та справедливих виборів під наглядом ОБСЄ/БДПЛ», - наголошується у заяві Євросоюзу.

Високий представник ЄС ще раз наголосив: що європейська сторона очікує, що влада Білорусі негайно припинить будь-які подальші репресії і насильство проти народу Білорусі, негайно та безумовно звільнить всіх затриманих, включаючи політичних в'язнів.

«ЄС переконаний, що інклюзивний національний діалог та позитивна відповідь на вимоги народу Білорусі щодо проведення нових демократичних виборів є єдиним шляхом для пошуку виходу з серйозної політичної кризи в Білорусі, який поважатиме волю громадян Білорусі У світлі поточної ситуації, ЄС переглядає свої відносини з Білоруссю», - зазначив Боррель.

Як повідомляв Укрінформ, 23 вересня Лукашенко вступив на посаду президента Білорусі на новий термін. Інавгурація не була анонсована заздалегідь, що стало несподіванкою для журналістів і білоруського суспільства. Крім того, відповідно до закону «Про президента Республіки Білорусь», церемонія складання присяги має транслюватися по телебаченню і радіо. Однак, за даними білоруських опозиційних ЗМІ, під час інавгурації держканали показували серіали.

Низка країн, серед яких Польща, Словаччина, Естонія, Чехія, Латвія, Литва, заявили, що не визнають Лукашенка як легітимного президента Білорусі.

В МЗС України також заявили, що "інавгурація" Лукашенка не означає його визнання легітимним главою Білоруської держави.

Укрінформ

Качинський обійме посаду віце-прем'єра в уряді Польщі, - віце-спікер

24.09.2020

Очільник правлячої партії Польщі "Право і справедливість" (PiS) Ярослав Качинський швидше за все увійде до складу польського уряду

Про це заявив віце-спікер Сейму від партії ПіС Ришард Терлецький, повідомляє Onet.pl.

"Все вказує на те, що Ярослав Качинський буде в уряді" - сказав Терлецький. Президент (очільник) ПіС обійме посаду віце-прем'єра і займатиметься наглядом над міністром юстиції Збігнєвом Зьобро.

"Це зручний, безпечний вихід для нас в поточній ситуації. Я сподіваюся, що міністерство юстиції буде ще більш ефективним", - додав він.

Остаточне рішення про зміни в уряді має затвердити керівництво ПіС, яке збереться з цією метою в четвер або п'ятницю.

З неофіційної інформації агентства РАР випливає, що Ярослав Качинський повинен стати головою нового комітету з безпеки. Під його керівництвом працюватимуть також Міноборони і МВС.

Криза у правлячій коаліції "Об'єднані праві" винила після голосування законопроекту про права тварин, якій особисто лобював лідер "ПіС" Ярослав Качинський.

За цей законопроект не голосували молодші партнери "ПіС": партії "Солідарна Польща" та "Разом". Також із партії було виключено 15 депутатів "ПіС", які відмовились голосувати за цей закон.

Еспресо

ЄС ухвалив програму порятунку від коронакризи на €87,4 мільярда

25.09.2020

Європейський Союз ухвалив пакет фінансової допомоги на загальну суму 87,4 мільярда євро для 16 країн ЄС за так званою програмою SURE, яка спрямована на підтримання європейських підприємств та збереження робочих місць в умовах кризи COVID-19.

Про це повідомляє Укрінформ із посиланням на інформацію, оприлюднену на сайті Європейської Ради.

«Рада ЄС ухвалила сьогодні фінансову підтримку на 87,4 мільярда євро для 16 країн-членів у формі кредитів ЄС за тимчасовим інструментом, призначеним для зниження ризиків безробіття під час кризи COVID-19», - йдеться у повідомленні.

Як зазначається, така підтримка допоможе країнам-членам профінансувати різке підвищення бюджетних витрат, що здійснювалися починаючи з 1 лютого 2020 року і були спричинені використанням національних програм скороченого робочого дня та інших подібних заходів, що охоплювали, зокрема, самозайнятих персон, та деякі заходи у сфері охорони здоров'я в рамках відповіді на пандемію.

Програма SURE є одним з трьох елементів мережі фінансової безпеки вартістю 540 мільярдів євро, яка була погоджена Єврогрупою у квітні поточного року та схвалена лідерами країн ЄС для захисту працівників та бізнесу в умовах кризи коронавірусу.

Італія та Іспанія запросили найбільші кредити від ЄС для покриття витрат, що пов'язані зі збереженням робочих місць та ліквідності підприємств в умовах пандемії – 27,4 та 21,3 мільярда євро, відповідно.

Серед інших європейських країн Бельгія отримає 7,8 мільярда євро, Болгарія – 511 мільйонів євро, Хорватія – 1 мільярд євро, Кіпр – 479 мільйонів євро, Чеська Республіка – 2 мільярди євро, Греція – 2,7 мільярда євро, Латвія – 193 мільйони євро, Литва – 602 мільйони євро, Мальта – 244 мільйони євро, Польща – 11,2 мільярда євро, Португалія – 5,9 мільярда євро, Румунія – 4,1 мільярда євро, Словаччина – 631 мільйон євро, Словенія – 1,1 мільярда євро.

Інші країни ЄС все ще можуть надіслати в ЄС запити про надання такої фінансової допомоги. За допомогою тимчасового інструменту SURE вони можуть скористатися допомогою на загальну суму до 100 мільярдів євро.

Кредити SURE забезпечуються бюджетом ЄС та гарантіями, які надаються країнами-членами відповідно до їх частки у ВВП Євросоюзу, на загальну суму 25 мільярдів євро. Всі угоди щодо гарантійного забезпечення таких кредитів вже були укладені Єврокомісією.

Після прийнятого сьогодні рішення Ради ЄС Єврокомісія отримала «зелене світло» для мобілізації необхідних ресурсів на міжнародному ринку капіталів від імені ЄС, що дасть змогу надати захищені кредити тим країнам-членам, які їх потребують.

Укрінформ

Більшість країн ЄС дали згоду на санкції за порушення верховенства права в межах блоку

30.09.2020

Посли ЄС підтримали ідею механізму санкцій проти країн блоку за порушення стандартів верховенства права задля захисту бюджету ЄС - попри спротив Угорщини та Польщі.

Про це повідомило ДРА з посиланням на одного з євродипломатів, пише "Європейська правда". Згодом оприлюднили і офіційне повідомлення про рішення.

Пропозиція щодо законодавства для захисту бюджету ЄС на випадок численних проблем з верховенством права у певній країні була внесена Єврокомісією ще 2 травня 2018 року, у рамках пакету пропозицій щодо бюджету на 2021-2027 роки.

Згідно з нею, ЄС зможе обмежити виділення бюджетних коштів для країни-порушника, якщо ці порушення шкодять бюджету або фінансовим інтересам ЄС.

"Позиція Ради отримала підтримку кваліфікованої більшості країн-членів. Ця домовленість відкриває шлях для обговорення цієї пропозиції з Європарламентом", - зазначається в офіційному пресрелізі.

У згаданій позиції зазначається, що "фінансові інтереси Союзу мають бути захищеними згідно з керівними принципами, закріпленими у договорах ЄС, зокрема йдеться про цінності, прописані у ст. 2 Угоди про ЄС".

У ній також вказано, що верховенство права є невід'ємною передумовою для того, щоб забезпечити належне розпорядження коштами.

Варшава та Будапешт рішуче виступали проти створення такого механізму.

Як повідомлялося раніше, 30 вересня Єврокомісія вперше опублікувала звіт з оцінкою стану верховенства права в країнах-членах.

Європейська правда

Частина II

Зовнішня політика України

Україна-Білорусь: таємна інавгурація Лукашенка, санкції ЄС та позиція Києва

23 вересня 2020 року у Білорусі відбулася інавгурація Олександра Лукашенка на пост президента. Вперше в історії сучасності останній диктатор Європи приймав присягу таємно від громадськості: дату інавгурації не повідомляли заздалегідь, також не було трансляції заходу на білоруському державному телебаченні. Західні держави заявили, що не визнають Лукашенка легітимним Президентом й вкотре засудили фальсифікацію виборів. Навіть Росія, з Президентом якої пан Лукашенко зустрічався напередодні, не привітала його з інавгурацією. Україна долучилася до заяв західних партнерів, які недвозначно заявили про нелегітимність присяги Лукашенка. Міністр закордонних справ Дмитро Кулеба оприлюднив реакцію держави на події в Білорусі на своїй сторінці в мережі Twitter, поставивши під сумнів подальші повноваження Лукашенка як президента: *«З огляду на хід виборчої кампанії у Білорусі та подальші події, сьогоднішня «інавгурація» О. Лукашенка не означає його визнання легітимним главою Білоруської держави»*³.

Заява української сторони є достатньо обережною, однак, офіційний Київ врешті заговорив про нелегітимність самого Лукашенка. Для порівняння, балтійські країни виступають з більш різкими висловлюваннями, називаючи Лукашенка колишнім Президентом. Водночас, тональність заяв українського МЗС багато в чому співпадає з позицією Європейського Союзу, який робить акцент на нечесності результатів виборів та «браку легітимності» в Лукашенка⁴. Як зазначив глава зовнішньополітичного

³ <https://twitter.com/DmytroKuleba/status/1308850318738952194>

⁴ <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2020/09/24/belarus-declaration-by-the-high-representative-on-behalf-of-the-european-union-on-the-so-called-inauguration-of-aleksandr-lukashenko/>

відомства, відтепер Україна не буде офіційно називати Лукашенка президентом, вказуючи лише його ім'я та прізвище без посади. Таким чином, Україна зайняла тверду й прагматичну позицію щодо Білорусі, замінивши розпливчаті формулювання, які лунали в серпні. Проте, підхід України залишається стриманим, заважаючи на низку факторів – у тому числі, війну на Донбасі й небезпеку, яку несе в собі потенційна дестабілізація ситуації в Білорусі. Заяви про «невизнання влади» у сусідній державі абсолютно не означають розриву економічних чи дипломатичних відносин. Більше того, Литва та Польща, які зараз ідуть на більш жорстку конфронтацію з Мінськом, не збираються відмовлятися від своїх економічних інтересів.

Сам же Олександр Лукашенко нині стабілізує ситуацію. Варто відзначити, йому вдалося зруйнувати опозиційне ядро, примусивши членів Координаційної ради покинути країну. На руку Лукашенка зіграло і ескалація азербайджансько-вірменської війни навколо Нагірному Карабаху, що відволікає увагу європейських держав та іноземних засобів масової інформації від ситуації в Білорусі. Крім того, Європейський Союз ледь не провалив введення санкцій проти білоруських посадовців, причетних до фальсифікацій виборів та насильства проти мирних протестувальників. Річ у тім, що Кіпр навідріз відмовлявся підтримувати обмеження проти Білорусі, поки не будуть затверджені каральні заходи проти Туреччини за її пошукові роботи в Східному Середземномор'ї. І лише після того, як держави ЄС пообіцяли жорстку відповідь у разі продовження бурильних робіт з боку Анкари, Нікосія пішла на поступки. Урешті, санкції ЄС були введені проти 41-го білоруського посадовця – обмеження стосуються замороження активів та заборони на в'їзд до Європейського Союзу. Міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба заявив, що Київ планує приєднатися до обмежувальних заходів Брюсселя щодо Білорусі: *«Україна вважає, що в цій ситуації важливо діяти єдиним фронтом. Ми робимо все, що в наших силах, щоб допомагати народу Білорусі в цій складній ситуації»*⁵.

Разом з тим, санкції ЄС не мають суттєвого впливу на події в Білорусі. Влада в Мінську відновила контроль над ситуацією, а період, коли їй загрожував розкол залишився в минулому. Проте, цього разу Лукашенку навряд чи вдасться знову налагодити відносини із Заходом. Нині ряд держав відкликають своїх послів з Білорусі на знак протесту через вимоги до Литви й Польщі скоротити кількість дипломатів у країні. Зокрема, з протестом виступили Польща, Литва, Латвія, Естонія, Велика Британія, Німеччина, Чехія. Однак, відкликання послів не означає розриву дипломатичних відносин, і, ймовірно, через певний проміжок часу держави повернуть своїх послів назад до Білорусі. Варто відзначити, що попри різкі заяви, багато держав зацікавлені у збереженні статус-кво в Білорусі, оскільки дестабілізація ситуації може лише зіграти на користь Росії та посилити її роль в країні. Індикативним у даному контексті є процес призначення посла США в Білорусі – попри нестабільну ситуацію. Нещодавно Сенат затвердив послом у мінську дипломата Джулі Фішер. ***Вручення вірчих грамот Лукашенку буде означати його визнання Сполученими Штатами.***

З огляду на ситуацію, яка склалася на міжнародній арені довкола Білорусі, ***дії України є абсолютно логічними.*** З одного боку, офіційний Київ підтримує прагнення білоруського народу до демократії, з іншого боку – не спалює мостів для подальшої співпраці з владою Лукашенка. Попри, очевидне послаблення опозиційного ядра, говорити про повне загасання протестів поки зарано. ***Рано чи пізно, останній диктатор Європи таки піде, і для України важливо залишатися другом, а не ворогом для білоруського народу.***

⁵ <https://www.bbc.com/ukrainian/news-54393347>

Двосторонні відносини

Польща

Міністри закордонних справ України, Польщі і Литви зустрілися в Києві в рамках формату Люблінського трикутника

17.09.2020

17 вересня відбулася перша зустріч (у форматі відеоконференції) національних координаторів Люблінського трикутника, створеного міністрами закордонних справ України, Польщі і Литви у липні цього року. Координаторами цього тристороннього механізму співробітництва визначені заступники глав зовнішньополітичних відомств Василь Боднар (Україна), Марцін Пшидач (Польща) і Далюс Чекуоліс (Литва).

Сторони обговорили підготовку наступної зустрічі глав МЗС Люблінського трикутника, яка за ініціативою міністра Дмитра Кулеби має відбутися в Києві.

Національні координатори визначили основні напрями діяльності Люблінського трикутника та погодилися забезпечувати сталу взаємодію формату на різних робочих рівнях. У ході зустрічі узгодили основні принципи діяльності Люблінського трикутника та окреслили плани взаємодії на найближчу перспективу.

Одним із основних завдань має стати координація дій трьох держав з ефективної протидії актуальним викликам і загрозам нашій спільній безпеці. Серед пріоритетних тем у співпраці – спільна протидія гібридним загрозам з боку Росії, зокрема у боротьбі з дезінформацією. Окремо зазначили важливість збереження тісної співпраці у рамках міжнародних організацій.

«Нас об'єднують не лише спільні цінності та інтереси, але і спільна відповідальність за майбутнє наших країн і регіону, в якому ми живемо і який протягом останніх років перебуває в центрі подій глобальної політики», - зазначив Василь Боднар.

Заступники міністрів домовилися також розпочати тристоронні тематичні консультації на рівні директорів департаментів МЗС трьох країн.

Важливу увагу консультацій координатори приділили ситуації в Білорусі та деяких інших країнах регіону.

Василь Боднар висловив вдячність партнерам за незмінну підтримку територіальної цілісності і суверенітету нашої держави та підтримку у протидії російській агресії. Він також поінформував своїх колег про основні цілі Кримської платформи та запросив Польщу і Литву до активної співпраці в рамках платформи, метою якої є деокупація Криму.

Міністерство закордонних справ України

Німеччина

Україна та Німеччина домовились відновити практику політичних консультацій між МЗС з широкого спектру двосторонніх відносин

18.09.2020

Заступник міністра закордонних справ України Василь Боднар провів двосторонні консультації з державним секретарем Федерального міністерства закордонних справ Німеччини Мігелем Бергером, у ході яких обговорили актуальні питання розвитку двостороннього діалогу, у тому числі на високому рівні.

Співрозмовники приділили увагу питанням торговельно-економічної та інвестиційної співпраці, домовились про взаємодію з організації та змістовного

наповнення 4-го Українсько-німецького економічного форуму, який планується провести в Берліні у березні 2021 року.

Державний секретар Мігель Бергер позитивно оцінив зусилля України у здійсненні реформ, а також запропонував організувати двосторонні експертні консультації з метою вивчення німецького досвіду у сфері формування сприятливого бізнес-середовища, захисту іноземних інвестицій, сприяння розвитку малого та середнього підприємництва.

Василь Боднар підкреслив впливову роль ФРН у Нормандському форматі та важливість подальшої тісної координації позицій між Києвом та Берліном з питань, що стосуються припинення російської агресії на Донбасі. З українського боку висловлено сподівання щодо приєднання ФРН до Кримської платформи, яку невдовзі буде представлено.

Василь Боднар поінформував про пріоритети та очікування України від запланованого на 1 жовтня 2020 року Саміту Україна-ЄС, який проходитиме у рамках німецького головування в Євросоюзі.

Український дипломат привернув увагу до важливості фахового та об'єктивного вивчення спільних сторінок історії, висловивши сподівання на підтримку офіційного Берліна у питанні вшанування пам'яті українців, загиблих в ході Другої світової війни, а також визнання ФРН Голодомору в Україні геноцидом.

Міністерство закордонних справ України

Угорщина

Дмитро Кулеба та Петер Сійярто домовилися спільно працювати над розвитком українсько-угорських відносин **23.09.2020**

Міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба провів переговори з міністром зовнішньої економіки і закордонних справ Угорщини Петером Сійярто у ході спільного візиту на Закарпаття на запрошення глави МЗС України.

В Ужгороді міністри взяли участь у передачі Закарпатській області угорської гуманітарної допомоги для протидії COVID-19, 50 апаратів штучної вентиляції легенів. Дмитро Кулеба висловив щире вдячність угорській стороні за цей дружній крок.

Дмитро Кулеба та Петер Сійярто провели переговори та обговорили розвиток добросусідських відносин України та Угорщини. Міністри домовилися, що за результатами успішного проведення трьох українсько-угорських комісій з питань національних меншин, з питань освіти та з питань транскордонного співробітництва, можна буде говорити про підготовку до зустрічі лідерів України та Угорщини, Президента Володимира Зеленського та Прем'єр-міністра Віктора Орбана.

Сторони приділили особливу увагу посиленню міжлюдських та бізнес-контактів, зокрема домовилися якнайшвидше провести бізнес-форум для українських та угорських компаній під егідою зовнішньополітичних відомств. Дмитро Кулеба підкреслив важливість таких зусиль на тлі негативного впливу пандемії на економіки та людей: «Ми хочемо більше торгівлі, міжлюдських, інфраструктурних та політичних контактів між Україною та Угорщиною».

Окрему увагу співрозмовники приділили реалізації рішень засідання Спільної міжурядової українсько-угорської комісії з питань економічного співробітництва, яке відбулося 25 червня в Києві за співголовування міністрів.

Керівники зовнішньополітичних відомств обговорили програми і проєкти із залученням Угорщини у Закарпатській області, розвиток прикордонної інфраструктури.

Співрозмовники не оминули теми прав національних меншин і конструктивної взаємодії щодо імплементації реформи освіти в Україні.

Глава МЗС України нагадав, що Україна вже виконала рекомендації Венеціанської комісії щодо Закону України про середню освіту в частині навчання для національних меншин. Водночас, він зауважив, що українська сторона готова до конструктивного діалогу з партнерами щодо імплементації чинного законодавства, аби вирішувати проблемні питання у дусі взаємної поваги.

Дмитро Кулеба додав, що Україна вважає національні меншини своїм національним багатством, а державна політика спрямована на захист їхніх прав згідно з європейськими стандартами. Серед ключових міністр виділив право на збереження власної національної ідентичності, а також право на повноцінну самореалізацію в Україні та інтеграцію до українського суспільства.

Глава МЗС України висловив вдячність Угорщині за тверду підтримку суверенітету і територіальної цілісності України та санкційної політики ЄС проти Російської Федерації за її агресію проти нашої держави, підкреслив важливість підтримання постійної уваги до питання деокупації Криму.

Міністерство закордонних справ України

Словаччина

Україна та Словаччина співпрацюватимуть у розвитку мультимодальних перевезень між Азією та ЄС, - Владислав Криклій

24.09.2020

Сьогодні, 24 вересня, Міністр інфраструктури України Владислав Криклій та Міністр транспорту і будівництва Словацької Республіки Андрей Долежал підписали Меморандум про співробітництво в рамках "Економічного поясу Шовкового шляху". Його укладення сприятиме реалізації проекту зі створення в Україні та в Словаччині мультимодальних логістичних центрів (терміналів) з обробки вантажів на цьому маршруті, що зміцнить стратегічну позицію обох держав як транспортного мосту між Заходом та Сходом.

Міністр інфраструктури України Владислав Криклій перебуває у Словаччині у складі делегації в рамках офіційного візиту Президента України Володимира Зеленського до Словацької Республіки.

"І Україна, і Словаччина вкрай зацікавлені розвивати свій транзитний потенціал і вдосконалювати процеси організації доставки вантажів у контейнерах з країн ЄС у Китай і у зворотному напрямку. На початку вересня ми провели консультації зі словацькою стороною щодо активізації співпраці в розвитку Шовкового шляху через території України та Словаччини. І сьогодні закріплюємо їх відповідним Меморандумом. Українська залізнична інфраструктура має достатній потенціал і можливості для гарантування надійного транспортного сервісу при виконанні таких перевезень. Україна вітає підписання двостороннього Меморандуму між нашими країнами і ми розраховуємо на подальшу продуктивну співпрацю", - зазначив Владислав Криклій.

Підписання Меморандуму сприятиме:

- створенню належних умов для подальшого розвитку мультимодальних перевезень у сполученні між Азією та ЄС через Україну та Словаччину, а також для збільшення кількості маршрутних контейнерних поїздів, які використовуватимуться для комбінованих вантажних перевезень;

- переведенню у практичну площину реалізації проекту зі створення мультимодальних логістичних центрів, які будуть обробляти вантажі на маршруті Шовкового шляху, що дозволить сформувати відповідну двосторонню робочу групу та створити підґрунтя для проведення переговорів з китайською стороною;

- розробці спільного підходу до організації руху контейнерних поїздів, що курсують між Азією і ЄС через Україну та Словаччину.

Меморандум укладений на невизначений термін та набирає чинності сьогодні - з дня його підписання.

Владислав Криклій також підтвердив готовність активізувати роботу української та словацької сторін із розвитку логістичних терміналів у Чопі, Мукачеві та Кошице, які можуть стати воротами між Азією і Європою, та звернувся з пропозицією спільного пошуку фінансових ресурсів для реалізації проекту "Створення мультимодального логістичного центру між Україною і Словаччиною на базі існуючого терміналу в Чопі".

Урядовий портал

США

Україна провела онлайн-консультації з США щодо протидії контрабанді ядерних матеріалів

22.09.2020

Україна та Сполучені Штати Америки мають намір і надалі удосконалювати можливості та розширяти співпрацю у сфері протидії ядерній контрабанді.

Про це йшлося під час українсько-американських консультацій на полях 64-ої Генеральної конференції МАГАТЕ, повідомляє Укрінформ з посиланням на пресслужбу Міністерства закордонних справ.

“Сторони підтвердили свої наміри і надалі удосконалювати можливості та розширяти співпрацю, спрямовану на протидію ядерній контрабанді. Такі кроки сприятимуть зміцненню глобальної безпеки”, - зазначається в повідомленні.

Сторони також відзначили ефективну співпрацю та прогрес у цій сфері, зокрема, завдяки встановленню США обладнання на близько 89 міжнародних пунктах пропуску через державний кордон та контрольних пунктах в'їзду-виїзду в Україну.

За даними МЗС, ідеться про системи радіаційного контролю, а також переносні прилади радіаційного контролю та радіаційної розвідки на міжнародному кордоні України та адміністративній межі з тимчасово-окупованими та підконтрольними Російській Федерації територіями.

Крім того, у ході зустрічі представники Адміністрації державної прикордонної служби та Міністерства енергетики США домовилися про підписання спільної заяви з нагоди 15-річчя двосторонньої співпраці у сфері протидії контрабанді ядерних матеріалів.

Делегацію України на консультаціях очолив перший заступник голови Державної прикордонної служби України (ДПСУ). У перемовинах також взяли участь заступник генерального директора Національного наукового центру "Харківський фізико-технічний інститут", представники Держатомрегулювання, дипломати МЗС та посадовці ДПСУ.

Укрінформ

Частина III

Опір російській гібридній війні

Загострення в Нагірному Карабаху: вплив на регіональну безпеку та наслідки для України

Нагірний Карабах знову палає, і цього разу ескалація досить серйозна. 27 вересня 2020 року розпочалася активна фаза протистояння Азербайджану і Вірменії, яке триває вже понад 30 років. Нова хвиля ескалації є доказом того, що заморожених конфліктів фактично не буває – рано чи пізно бойові дії поновлюються. Тому чергова ескалація між Баку та Єреваном була лише питанням часу. Утім, географія сторін, які так чи інакше, опиняються причетними до конфлікту та його врегулювання набагато ширша. Також спрацьовує ефект метелика – конфлікт в Карабаху тягне за собою наслідки не лише для Вірменії, Азербайджану, а й впливає на безпекову ситуацію в Східній Європі й регіональну розстановку сил загалом. Тож, яку позицію зайняла Україна щодо загострення ситуації навколо Нагірного Карабаху?

Передусім, офіційний Київ попав у ситуацію, у якій йому довелося визначатися. Виклик полягав у тому, що одна зі сторін конфлікту (Азербайджан) визначена стратегічним партнером України. Це, у свою чергу накладає певні зобов'язання, проігнорувати які було не можливо. Спершу Міністерство закордонних справ України обмежилось коротким і доволі нейтральним повідомлення у соціальній мережі Twitter, висловивши занепокоєння через нову хвилю ескалації: «Закликаємо сторони повернутися до діалогу заради мирного врегулювання конфлікту»⁶. Проте, уже за кілька днів очільник українського МЗС Дмитро Кулеба озвучив чітку позицію держави щодо ескалації в Нагірному

6

https://twitter.com/MFA_Ukraine?ref_src=twsrc%5Etfw%7Ctwcamp%5Etweetembed%7Ctwterm%5E1310148692406677504%7Ctwgr%5Eshare_3&ref_url=https%3A%2F%2Fwww.eurointegration.com.ua%2Fnews%2F2020%2F09%2F27%2F7114749%2F

Карабаху: *«Ми послідовно підтримували територіальну цілісність Азербайджану, так само, як Азербайджан підтримував нашу територіальну цілісність у міжнародно визнаних кордонах, і цей принцип залишається для нас абсолютно незмінним»*⁷. Формування цієї чіткої позиції відповідає зовнішньополітичним інтересам держави та її орієнтирам, закладеним у новій Стратегії національної безпеки. Крім того, підтримка Азербайджану де-факто означає і підтримку Туреччини, яка є стратегічним партнером України. У даному контексті варто відзначити, що саме Анкара є однією із найбільш зацікавлених сторін, яка стоїть за розв'язанням ескалації. Туреччина намагається змінити модальність регіонального порядку на свою користь. І якщо на початку розгортання ескалації Баку й Анкара заперечували військове втручання Туреччини, то 9 жовтня в інтерв'ю CNN Президент Азербайджану Ільхам Алієв підтвердив присутність турецьких винищувачів F-16 на території держави⁸.

За спиною Вірменії традиційно стоїть Російська Федерація. Однак, видається, що Москва не поспішає на допомогу Єревану, попри його членство в ОДКБ. Водночас, Росія взяла ініціативу на дипломатичному фронті – у результаті московських переговорів глав МЗС Азербайджану та Вірменії за посередництва Сергія Лаврова, сторони домовилися про гуманітарне перемир'я в Нагірному Карабаху. **Для Росії – це важливий успіх, адже вдалося зберегти роль головного посередника між двома державами.** Серед іншого, у домовленостях від 10 жовтня 2020 року ідеться про «незмінність формату переговорного процесу»⁹. Таким чином, Москва підтримує життєдіяльність Мінської групи ОБСЄ, щоб не допустити Туреччину до прямої участі в переговорах. **По-третє**, така ситуація допомагає Росії налагодити мости із Заходом за рахунок солідарної позиції щодо Нагірного Карабаху.

В Україні пильно спостерігають за ситуацією в Нагірному Карабаху. Для Києва це важливий кейс того, як Баку намагається відновити суверенітет над Карабахом і окупованими азербайджанськими територіями. Адже рано чи пізно питання операції з відновлення контролю над окупованими Росією українськими територіями може постати і перед Україною. Зважаючи на липнєве перемир'я, **нині ситуація на Донбасі нагадує процес замороження конфлікту**, проте, очевидно, Україна не полишить спроб повернути під контроль свої території. Зробити це найближчим часом – майже нереально, зважаючи на велику військову перевагу РФ. Так само, є очевидним, що Москва ніколи не піде на добровільну передачу окупованого Криму й Донбасу. Тож, **офіційний Київ просто зобов'язаний розглядати можливість повернення окупованих територій силою – хоча й зрозуміло, що цей не сценарій не є можливим протягом найближчих років.**

Попри військові успіхи Азербайджану та взяття під контроль низки стратегічних висот, кількох сіл районного центру Джебраїл, досягти бліц-кригу не вдалося. Тенденції свідчать про те, що **бойові дії триватимуть довго, адже жодна зі сторін не готова здаватися.** Азербайджан не влаштовує статус-кво, а Вірменія виступає категорично проти його перегляду. **Баку буде й надалі намагатися здійснити успішну наступальну операцію, щоб натиснути на Єреван у процесі переговорів.** Таким чином, конфлікт у Нагірному Карабаху певний час залишатиметься високо в міжнародному порядку денному. З прагматичної точки зору, це грає на користь Україні, адже Карабах відволікає увагу Москви від бойових дій на Донбасі.

⁷ <https://www.pravda.com.ua/news/2020/09/30/7268212/>

⁸ <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3115460-prezident-azerbajdzanu-pidтверdiv-prisutnist-na-teritorii-kraini-tureckih-vinisuvaciv.html>

⁹ https://www.mid.ru/ru/foreign_policy/news/-/asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/4377004